

12.71x6.74	1/3	עמוד 1	הארץ - כותרת	01/06/2018	63772638-2
התאחדות בוני הארץ/נוני בריק - נשיא התאחדות בוני האר - 24920					

בלי תקן וכמעט ללא פיקוח: רבע מפועלי הבניין נהרגים בשל פיגומים מסוכנים

לי ירון

מונר סלאח, פועל הבניין שנהרג שלשום לאחר שנפל מגובה שמונה מטרים, היה ההרוג ה-17 בתאונות באתרי בנייה מתחילת 2018. בחודש מאי לבדו נהרגו חמישה פועלים. בתקופה המקבילה ב-2017 נהרגו 13 פועלים.

העלייה במספר ההרוגים אינה מקרית, ונבעת ממחדלים רבים. אחד מהם הוא מצב הפיגורמים. לפי נתונים חדשים שהגיעו לידי "הארץ", רבע מהתאונות הקטלניות באתרי הבנייה נגרמו מפיגומים לקויים, ובשנים 2011-2017 הידרדר משמעותית מצבם הבטיחותי. לפני שבע שנים נמצאו

פיגומים לא תקינים במחצית מאתרי הבנייה, ובשנה החולפת עלה שיעורם לכ-70%. אלה נתוני מינהל הבטיחות התעסוקתית במשרד העבודה. ולמרות זאת, מפקחי משרד העבודה לא בודקים את הפיגומים בכל הביקורות שהם עורכים, אלא רק ב-28% מהן. המשך בעמוד 14

17.49x24.08	2/3	14	עמוד	הארץ - כותרת	01/06/2018	63772639-3
התאחדות בוני הארץ/בניין בריק - נשיא התאחדות בוני הארץ - 24920						

פיגומים שאסור לבנות עליהם

מחקר חדש קובע כי רבע מתאונות הבנייה הקטלניות בישראל בשנים האחרונות נגרמו בשל שימוש בפיגומים לא תקינים. מספרם רק גדל וכיום ברוב אתרי הבנייה יש פיגומים לקויים

לי ירון

המשך מעמוד 1

הפעם האחרונה שבה עודכנו התקנות בישראל היתה לפני 30 שנה. התקן אמנם מבוסס על סט נדרטים אירופיים, אך הוא אינו מחייב את הקבלנים. ב-20 בפברואר נהרג האני נג'אר, פועל בניין בן 40, לאחר שפיגומים שעליהם עבד קרסו באתר לבניית וילה פריטית בטמרה. שלושה שבועות קודם לכן נפל מפיגום פועל בן 20 באתר בנייה ביהוד ונפצע. באתר חילת ינואר, ופונה לבית חולים עם חבלות בפלג הגוף העליון. רשימה חלקית מאוד.

התאונות הללו אינן חריגות — כך נראים שלושה חודשים רגילים באתרי הבנייה בישראל. ב-2015-2016, ברבע מסך כל התאונות הקטלניות בענף הבניין היה פיגום קשור במותו של פועל — שמונה השעה מכ"ל להרוגים בכל שנה. לפי ניתוח של מינהל הבטיחות במשרד העבודה, בשנים 2010-2017 אירעו לפחות 177 תאונות עבודה, שאחד הגורמים להן היה איתקנות הפיגומים. נתונים אלו, המוצגים כאן לראשונה, נאספו בידי גרוען זעירא ורוני בלנק ממרכז המחקר והמידע של הכנסת, במחקר שנערך לבקשת ח"כ איל בן ראובן מהמחנה הציוני, המקדם חקיקה לשינוי מצב הפיגומים בארץ.

משיחות עם עובדים ובכירים בענף הבנייה ומממצאי המחקר מצטיירת תמונה קשה, שרק מחמירה. לדברי ח"כ בן ראובן, "סוגיית הפיגומים היא גורם מרכזי בתאונות הבנייה, תוך הונחה קשה, הן בשטח, הן בבקרה והן בתקנות. תוצאות המחקר מוכיחות מבחינה סטטיסטית שהנושא מופקד. רוב הפיגומים בישראל נמצאים בשימוש 10-20 שנים

בן ראובן צילום: אוליביה פיטוסי

ברציפות, ורבים מהם נבנו באופן רשלני. לגודל האבסורד, כבר שנים יש תקן ישראלי, המבוסס על תקן אירופי ובו סטנדרטים בטיחותיים מחמירים: שימוש בחומרים חזקים לבניית הפיגומים, התקנת מעקות, וחיווקים טובים יותר למבנה. אבל כל זה לא חל על הקבלנים, כי אמנם אסור למכור או להשכיר פיגור מים שאינם עומדים בתקן, אך אין איסור על השימוש בהם. מבחינת הקבלנים התקן הוא המלצה בלבד. מחירים של פיגומים העומדים בתקן האירופי הוא כ-600 אלף שקל לפיגום של 14 אלף מ"ר, לעומת כ-150 אלף שקל לפיגום ממוצע כיום בישראל.

יובל שריה מנכ"ל ובעלים של חברת PSI PROJECTS, המשכיר רה ומוכרת פיגומים לפי התקן האירופי, אומר ש"הפיגומים שמתמשים בהם בישראל נשארים בשימוש עשרות שנים, והם חלודים ולא בטוחים" לדבריו, "הבנייה קושה לפיגומים עם תקן הוא בדרך כלל של חברות גדולות, שעובדות גם בחו"ל, עם מפקחים מחו"ל שלא מוכנים לקחת את הסיכון". ואולם, לא רק שעל הקבלנים לא מוטלת האחריות להציב פיגור מים תקינים, גם השכרת פיגומים אינה כרוכה ברישוי מיוחד. "לא קיבלנו הבהרה ממשרד העבודה, כמו גם ממכון התקנים, אם התקנות למעשה מחייבות כל משכיר

או מוכר, כמו כן, אין כידנו מידע אילו מעבדות מוסמכות לתת אישור זה", נכתב במחקר. "אם לא קיימת חובה להחזיק באישור — כיצד הרגולטור, כמו גם המשכיר והשוכר, יכולים להבטיח עוד לפני השימוש כי הפיגום עומד בתקן?..." האם בהעדר אישור התאמה לתקן יש בידי מפקחי מינהל הבטיחות הכלים הדרושים לבדוק עמידה של מוכר או משכיר בתקנים? האם רשאים מפקחי העבודה להפסיק השכרה או מכירה של פיגור מים שאינם עומדים בתקן? "החוק קרים לא זכו למענה.

מכה קלה בכף

בשנים 2010-2017 רק בשליש מביקורי הפיקוח שערכו משרד העבודה נבדקו פיגור מים. מכלל אתרי הבנייה שנבדקו, ברובם (62%) נמצא לפחות ליקוי אחד בפיגומים. בסך הכל נמצאו כ-9,115 אתרים 29,185 אלף ליקויים — 3.2 ליקויים בממוצע בכל אתר. מתברר כי בעשור האחרון החמיר מצב הבטיחות של הפיגומים בישראל באופן משמעותי. בעוד שב-2011 נמצאו ליקויים בכמחצית מהאתרים שנבדקו (53.3%), שיעור הליקויים עלה בהדרגה והגיע ב-2017 ל-73.3%. לשם השוואה, בעוד שב-2011 נמצאו קצת פחות מ-3,000 פיגומים מסוכנים, בחלוף שש שנים גדל מספרם ל-5,335. מספר הליקויים הגבוה לא השאיר כנראה רושם עז על פקחי משרד העבודה, שהטילו באותן שנים רק 160 צווי בטיחות (שלרוב מורים על הפסקת עבודה) בגין ליקויים בפיגומים.

לדברי אמנון שינדלר, יו"ר ועד מנהלי העבודה, האחראים על הבטיחות באתרים: "אם המפקחים יבדקו פיגומים, הם יצטרכו לתת קנסות לכל הקבלנים בארץ. אפילו לפי התקנות הישנות יש ערובה מסוים של פיגום שנחשב תקין,

אבל ברוב הפיגומים אין העובדי הדרוש כי רוצים להווייל עלויות. הריתוכים לא חזקים מספיקים, לא בונים נכון ולא מעגנים נכון, אין מעקות ואנשים נופלים". בין הסיבות כוננים העיקריים ניתן למנות ליקויים בהתקנת הפיגום או בפירוקו, שימוש לא נכון כמו העמסת יתר על הפיגום, וליקויים בהכשרת העובדים המשתמשים בפיגום. כ-18% מהליקויים שנמצאו היו בשל איתקנות מוספק של הפיגומים — שפוגע בביטחון. כ-17% היו מכיוון שמנהל העבודה לא בדק את תקינות הפיגומים לפני בני העבודה וכ-10% בשל חיבור לא תקין של הפיגומים לבניין או לגוף יציב אחר. לפי המוסד לכ"ט טיחות ולגיהות, העדר בדיקה של פיגומים הוא גורם סיכון לתאונות. ח"כ בן ראובן אומר כי "כל נושא הפיקוח דורש רפורמה מיידית. אני מקווה שהעלאת שכר המפיקחים תביא לשינוי בזמן הקרוב". משרד העבודה נמסר למרכז המחקר והמידע של הכנסת כי "יש קושי טכני להפיק נתונים לגבי ההליכים הפליליים בפילוח לתקנות האמורות". במשרד ידעו להצביע על שני הליכים פליליים שנפתחו בגין ליקויים בפיגומים: הראשון היה חקירה ב-2007, שלא הבשילה לכתב אישום. השני הגיע ב-2016 למשפט, בעקבות תאונה שבה עובד נפל מפיגום. בית הדין האזורי לעבודה בתל אביב הרשיע את החברה ואת בעליה והטיל עליהם קנסות של 25 אלף שקל לים ו-20 אלף שקלים (בהתאמה). אלא שגם אילו היתה אכיפה, לא נראה כי די בעונשים הקבועים בפקודת הבטיחות כדי להרתיע את אותם קבלנים המבקשים לחסוך על חשבון הבטיחות. העונש המוטל על מי שהורשע בבית משפט בעבירות על פי תקנות אלו, הוא קנס של עד 14,400 שקל או מאסר עד שישה חודשים.

17.31x23.68	3/3	עמוד 14	הארץ - כותרת	01/06/2018	63772640-5
התאחדות בוני הארץ - נשיא התאחדות בוני הארץ - 24920					

אתר בנייה בירושלים, אתמול. מרבית הפיגומים נמצאים בשימוש 2010 שנה ברציפות צילום: אמיל סלמן

הנוגע לרכישת פיגומים העומדים בתקן האירופי".
 במחקר מצוין כי התנאים לקבלת התמיכה מקשים על השימוש במסלול זה. לדוגמה, רק קבלנים שבונים בהיקפים קטנים יחסית יכולים לבקש תמיכה לרכישת פיגומים, אך לפי התאחדות בוני הארץ הללו אינם יכולים לשאת בעלות של רכישת פיגומים העומדים בתקן, גם עם הסיוע, ולכן יש לסכסד להם השכרה של פיגומים. הקבלנים שבונים בהיקף גדול יותר אינם רשאים לבקש מענק, ומדובר בחברות הגדולות ביותר של אתרי בנייה פעילים. ח"כ בן ראובן פנה לשר העבודה והרווחה בעניין וביקש להאיץ את התהליך של חיוב החברות להשתמש בפיגומים תקינים. "אין לי ספק שתקין זה יביא לשיפור וירידה משמעותית במכת הנפילות מגובה, ויחסוך פגיעות קשות", הוא כתב והוסיף שלא ירדה משמעותית במספר התאונות והנפגעים בהן.

הזנחה, "בראשות השר חיים כץ המשרד משקיע משאבים אדירים באכיפה ובהעלאת המודעות לנושא הבטיחות". את הגידול במספר הליקויים בפיגומים מייחסים במשרד ל"תשומת הלב שהמשרד מקדיש לבחינת עמידתם של הפיגומים בתקנות הבטיחות". עוד נמסר כי "תאונות העבודה והגורמים להן, קשורים קודם כל לרשלנות של הקבלן והיום באתר הבנייה. אם הפיגום נבנה שלא בהתאם לתקנה, והעובד מועסק עליו ללא ציוד מגן אישי ונפצע – סיבת התאונה היא לא איכות הפיגום אלא אי-הקפדה על עמידה בדרישות הבטיחות". על מסלולי הסיוע לרכישת פיגומים נמסר כי "החלטת ממשלה בעניין כבר התקבלה אבל מאחר שהיא מיועדת לקבלנים רשומים בלבד, קיים חסם משמעותי בניצולה לרכישת פיגומים, מאחר והם לרוב מושכרים מסוחר פיגומים שאינם קבלנים רשומים. על כן פועל המשרד כעת מול משרדי השיכון והאוצר, כדי לעדכן את ההחלטה ולהתאימה למציאות בענף הבינוי, ובפרט בכל

יותר ישמרו על העובדים ויצמצמו דרמטית את היקפי הפגיעה בגוף ובנפש. המטרה שלנו היא ליצור סטנדרט אחיד בכל אתרי הבנייה, שיבטיח את שלום העובדים". עוד הודיעו במשרד כי יפעלו מול גורמי ממשלה כגון משרד השיכון ומרכז ההשקעות במשרד הכלכלה, כדי לעגן מסלולי סיוע לקבלנים שיחליפו את הפיגומים הישנים, עוד בטרם ייכנס הנושא לתקנה מחייבת.
 השר שכח לספר בהודעה, שכבר יש מסלול לתמרוץ קבלנים שירכשו פיגומים חדשים, אך הוא אינו מיושם. ב-2015-2016 החליטה הממשלה כמה החלטות שנועדו לקדם את תיעוש הבנייה, ולפי הוראה של משרד הכלכלה מנובמבר 2017, קבלנים יכולים לקבל עד חצי מיליון שקל לרכישת פיגומים, ובלבד שיעמדו בתקן. מסלול התמיכה תוקצב כ-12 מיליון שקל, אך בשנה שעברה לא הוגשה אף לא בקשה אחת לתמיכה ברכישת פיגומים. משרד העבודה והרווחה נמסר בתגובה כי לאחר שנים של

אם מדובר בפיגום שנעברה לגבי עבירה שעשויה לגרום למוות או לחבלת גוף, הקנס עשוי לעלות עד 29,200 שקל והמאסר עד שנה. לא יותר ממכה קלה בכנף לקבלנים הגדולים.
 גם "התאחדות בוני הארץ" – ארגון המאגד את כל העוסקים בבניין, כולל הקבלנים – מודה במחקר כי רבים מהפיגומים אינם בטיחותיים. נשיא התאחדות, רוני בריק, אמר ל"הארץ" כי ההתאחדות "תומכת בשילוב כל אמצעי וטכנולוגיה חדשים שיפרו את הבטיחות, ובין השאר הקימה עם הממשלה מערך לפי תוח טכנולוגיות בנייה שבטיחות היא אחת ממטרות העל של".
 השבוע הודיע שר העבודה והרווחה, חיים כץ, כי הנחה את גורמי המקצוע במינהל הבטיחות התעסוקתית לפעול להחלת התקן האירופי על הפיגומים בישראל, ואף הורה לבחון את האפשרות לחייב קבלנים להקטין רשתות בטיחות למניעת נפילות. לדבריו, "התקנת הרשתות ושימוש בפיגומים איכותיים